

Dagbogsnotater for september 2014.

Søndag d. 31. august: Vi holdt hviledag, efter at være kommet hjem fra cruise i Østersøen sent lørdag aften. Jeg brugte søndagen til at skrive rejsereferat og sende det til deltagerne. Det regnede hele dagen. Jeg talte i telefon med Steinar, Lissa og Thomas - de havde været i Sommerland Sjælland i regnvejr. Jeg talte også med Rikke og hørte om **Freds fars operation**. Rikke er startet med en slanke- og fitness-kur. Vi skrev et "Get Well"-kort på fransk og sendte det til Patrick:

Martin et Karin au Danemark envoient nos pensées pour vous. Nous vous souhaitons un rétablissement rapide et le meilleur pour l'avenir. Centre hospitalier universitaire (CHU), Nantes 5 allée de l'île de Gloriette 005, 44093 Nantes

Axel ringede og bad os hjælpe ham med transport til Frederiksberg hospital i morgen tidlig. Der kom mail fra Anne-Marie med tak for hyggeligt samvær på cruiset. Karin gik over til Michaels lejlighed og låste op for ham - han havde glemt nøglen. Han var på vej til Ribe Domkirke for at lave arbejde til en stor Ruud Langgaard festival. I aften kunne man se Månen passere under Saturn, men desværre var det overskyet.

Mandag d. 1. september: vi kørte tidligt af sted til Axel - der blev lovet trafikproblemer pga. søndagens voldsomme regnskyt og oversvømmelser. Vi **kørte Axel til blodprøvetagning** på Frederiksberg hospital, han ser dårlig ud og trænger til blodtransfusion. Og vi gik op med blomster og et kort til Dorothea, som i dag får et nyt knæ. Bagefter kørte vi Birthe til apoteket og Brugsen, og vi var i Netto. Jeg ringede til Fred, som nu har sin mor på besøg. Jeg skrev breve til børnebørnene og lagde nogle store sommerfugle i. Efter frokost **cyklede jeg til fitness**, og Karin ville køre med støvsugeren og gøre rent. Jeg ringede til Karin & Steen - de er begge begyndt til fitness, og Karin rejser 3 dage til Rom på torsdag - det er 5. gang, at hun er af sted med 7 kvindelige familiemedlemmer.

Karin talte med Michael i Ribe, og vi fik et dejligt brev fra Rikke, Emma, Moana og Maja - hun kan også skrive fine bogstaver nu, og hun kan cykle uden støttejul. Det var pænt vejr, og vi **gik rundt om DTU** - undervejs mødte vi en dement dame på 92 år, der ikke kunne klare sig selv, så vi fik hende sendt hjem til plejehjemmet i taxi. Jeg ringede forgæves til Dorte vedr. evt. invitation til besøg i Saint Martin i oktober, når vi er der. Dorte og Michael skal til Mallorca d. 15. september.

Tirsdag d. 2. september: dagen startede kl. 7 i vaskekælderen; vi havde sovet meget godt i nat. Jeg testede vægten - 116,9 kg. Karin lavede grønsagssaft og kaffe til morgenmad. **Jeg cyklede ½ time** på motionscyklen om formiddagen. Vi var inviteret til frokost kl. 13 hos **Susan i sommerhuset i Ølsted**. Vi havde en flaske Chateau de Caix med til hende og nogle SAS-memorabilia - hun har været stewardesse i SAS i 33 år og fløjet dengang, at SAS havde ruter til Sydamerika, Barbados, Afrika, Filippinerne og mange andre fjerne destinationer. Om vinteren bor hun i Fayence i Sydfrankrig. Hun har 2 børn og 3 børnebørn. Hun har ikke hørt fra sin søn i de 3 måneder, som hun har været i Danmark. Vi havde en meget hyggelig eftermiddag i pragtfuldt sommervejr med champagne og fin middag. Karin talte med Michael - ideen om et weekendbesøg i Frankrig for Michael og Dorte skal vi glemme. Lissa ringede og lød lidt fra den, men klarede op i løbet af samtalen - det var nok ensomhedsangst.

Træerne er ved at blive efterårsfarvede, og Bakken er lukket for i år. Vi fik mail fra Sorø, Lissy og Anne-Marie med nogle fotos fra cruiset, og Viveca har sat fotos derfra på Facebook. Karin lavede æblemos af æbler, som vi fik hos Axel og Birte. Karin talte med Axel, og Rikke ringede, og vi fik en lang snak om arbejde, skolen og Freds forældre. Emma har fået en klasselærer, som plejer at tage børnene med 4 dage til Paris. Vi startede igen med at forsøge at fylde en stor plasticsæk til affaldscontaineren. Dorothea ringede fra Frederiksberg hospital - operationen var gået godt, hun skal udskrives på torsdag, og hun var glad for blomsterne. Jeg havde en fin samtale med Thomas - Sara lærer kraftspring, og Bjørn kan selv gå lidt, og jeg så en god dokumentarfilm i DR2 - "Kids for Cash" og en om ECMO på Karolinska. **Jeg cyklede ½ time** på motionscyklen om aftenen. Michael ringede sent på aftenen.

Onsdag d. 3. september: vi sov godt, ryddede lidt op, inviterede Susan og Jette til frokost fredag d. 19.9 kl. 13 - Jette rejser til Samos i morgen. Vi betalte udflugten til Auschwitz. Jeg ringede og ønskede Karin god rejse til Rom. Rikke ringede - lang fin samtale om dagligdagen. Vi bestilte ophold på Donners Hotel i Visby og færge til Gotland. Jeg fik suppe til frokost, og så tog jeg cyklen med på **tur til Nykøbing Sjælland** for at se Thomas nye plakatprinter og 3D-printer. Jeg ringede til Lissa, som havde det bedre i dag.

Jeg tog cyklen med i toget Hundested via Hillerød, og færgen over til Rørvig. Det tog ca. 2 timer og kostede ca. 190 kr. t/r. Det var meget flot vejr. Jeg havde egentlig tænkt mig at cykle hele vejen fra Lyngby til Hundested - der er under 60 km, men jeg havde for meget andet at lave, så tiden rakte ikke til. Det tog **20 minutter at cykle** til Grundtvigsskolen - det var interessant at se skolebiblioteket, som er Thomas's væsentligste arbejdsområde. Derfra tog det også **20 minutter at cykle** til Mosbyvej ad en dejlig vej gennem skoven - jeg fik også set Nykøbing Sygehus. Jeg klippede græsplænen på 20 minutter, inden de andre kom hjem. De inviterede på bøf, salat og pommes frites. Sara lavede juice til os, og Bjørn smed sin mad på gulvet - det var Oscar glad for. Thomas kørte mig tilbage til færgen. Karin talte med dem i Norberg om vort kommende besøg. Og hun talte også med Henrik, Axel, Dorte og Michael. Jeg talte med Thomas om kræfterne bag **magnetisme** - det er svært stof - se evt. "Richard Feynman on magnetism" på youtube.

Torsdag d. 4. september: vi stod op til fint vejr. Dagens program var at køre forbi hos Charlotte på plejehjemmet (hendes telefon virker ikke). Så skulle vi på biblioteket og låne bøger om Gotland. Vi skulle købe rødkål og flæskesteg, som vi skal invitere på i Norberg. Vi skrev fødselsdagskort til Birgit - Dorthes mor - som fylder 75 år. Og i aften skal vi til et 2 timers arrangement på Planetariet: "**Universet, et glas vin og dig**". Astrofysikerne Tine og Majken fortalte i 2 timer om Universets dannelse og udvikling.

Vi var på en lang biltur og oplevede bl.a. en bilulykke på Lyngbyvejen. Susanne ringede og inviterede til Kristians 18. års fødselsdag søndag d. 14. september, men vi er bortrejste. Vi købte flæskesteg, majonæse og rødkål til Sveriges-turen. Vi fik takkebrev fra Per, og billetterne til Krakow-turen kom med brev. Der var en dårlig hilsen fra Skat i E-boks. Rikke havde ringet til os, men da vi ringede tilbage, var hun gået i seng.

Fredag d. 5. september: Michael var til dyrlægen med hunden, og kom derefter op til en kop kaffe hos os - Karin skulle ordne nogle papirer vedr. en gammel bil i Norberg. Dyrlægen fandt ud af, at Skippy havde lopper. Der var mail fra Rikke med ønsker om god tur til Norberg. Freds mor flytter til hans søster i morgen. Karin købte 4 pletter lyng med til kirkegården i Norberg, men senere viste de sig at være billigere lokalt. Vi pakkede sengetøj, madpakke og alt andet ned i bilen og **kørte af sted til Sverige** via færgen ved Helsingør.

Køreturen gik fint, Karin kørte det meste af de 650 km. Der var lavet en ny flot bro ved Motala. Vejene var også forbedret. Vejret var dejligt, og landskaberne var flotte. Vi fik aftenkaffe med **Marika, Anna, Kim og Adam**, da vi kom frem til **Norberg**. Anna følger en kulhydratfri kur og har tabt sig meget og er nu ganske slank. Der var lidt koldere end i Danmark. Vi overnattede på vores gamle hjørnesofa, som vi havde arvet fra Thomas. Karin havde en sæk tøj med til Marika.

Lørdag d. 6. september: vi sov godt - vi delte en sovepille. Efter morgenkaffen gik vi til ICA og handlede, Karin var på Apoteket, og vi var i Systembolaget, hvor vi mødte pastor Per-Arne, som inviterede os på formiddagskaffe. Vi købte 4 prinsesseårter hos Elsa Anderssons Konditori, og havde en hyggelig stund med **Per-Arne og GB**. De skulle kl. 12 af sted til Arlanda og flyve på en uges ferie i Kroatien. GB skulle fejre 60 års fødselsdag dernede. Vi nåede et besøg hos **Ingrid Ringvall** på plejehjemmet Granbacken. Hun er 96 år, kan ikke bruge højre arm, har amputeret venstre ben, og vil meget gerne snakke. For tiden var hun i isolation på sit værelse pga. smitsom tarminfektion.

Vi fik også hilst på **Mirjam** i hendes butik "**Glädjeshuset**" på Torvet. Butikken er blevet en rigtig fin gavebutik. Hun inviterede Karin med i **skoven på svampeplukning** i eftermiddag. Bjørnejagten er i gang, 2 personer i Dalarne er blevet overfaldet af bjørne. Karin kom hjem med 3 poser Karl Johan svampe. Vi lavede frokost til Marika, Kim og Anna. Vi bød på wraps med salat, Skagenröra, roget laks, rejesalat og hvidvin. Det var fint vejr, og vi kunne spise udendørs. Jeg kunne komme på Internettet via Kim & Annas router. Karin gik på kirkegården for at se til et par grave. Karin talte i telefon med Michael - hun kunne ikke få ordnet noget vedr. ejerskifte på en gammel bil. Rikke ringede til os via Marikas telefon. Et par meget suspekterede mænd kom for at sælge udstyr til låsen på hoveddøren.

Om aftenen var vi inviteret til middag hos **Britt og Alvar. Annett og Kalle** Hult var der også. Britt havde lavet en meget fin middag: velkomstdrik med lyserød russisk champagne, forret med røget laks og hjemmelavet lakse-æblesalat og grønne tomater, hovedretten var rådyrsaddel med hjemmedyrkede kartofler og sauce med Karl Johan svampe, som Britt havde plukket i skoven. Og så fik vi kalvost som dessert og kaffe og kage. Snakken gik fint - Britts datter i Stockholm har købt lejlighed med sin sambo, Siv & Anders søn havde skudt rådyret, Annett er formand for Norbergs Haveselskab og havde været omtalt i en flot artikel i avisen, og Kalle arbejder stadig som konsulent indenfor kvalitetssikringsområdet (ISO 9005), men har også istandsat en flot træmotorbåd. Vi gik først hjemad efter midnat, og der var næsten fuldmåne og stjerneklart - vi så Karlsvognen og Cassiopeia. Michael havde ringet til Marika - han havde arbejdet med en koncert i Den Sorte Diamant.

Søndag d. 7. september: det var overskyet, da vi stod op og hyggede os med morgenkaffen. Karin rensede sine svampe, jeg læste om Gotland, og **Rikke ringede**, og vi snakkede i lang tid om hendes arbejde, børnene og familien. Emma skal til 3 ugers inhalationer på kurbadet, og Fred har været på svampeplukning - han har sat fotos af det på Facebook. Torborg ringede og inviterede os til formiddagskaffe. Vi kørte rundt om søen til Flängan og havde en hyggelig stund med **Torborg, Christer og Susanne**, som nu er hjemme fra Japan. Torborg har nu igen fået lidt hår efter kemoterapien. Susanne arbejder på en skole i Fagersta, og Christer er lærer for voksne indvandrere.

Vejret blev igen dejligt. Om eftermiddagen var vi i skoven ved søen Ungern med **Anita**. Karin plukkede en del Karl Johan svampe og enkelte kantareller. Vi gik helt op til scoutstugan. Anita fortalte, at der nu bor ca. 500 flygtninge i Norberg svarende til 10 % af Norbergs befolkning - det giver anledning til en del problemer. **Anna og Kim inviterede på middag kl. 16**, og Marika lagde vores medbragte flæskesteg i fryseren. Vi kom med en portugisisk papvin fra Systembolaget. Vi spiste udendørs - spagetti med kødsauce - det var hyggeligt. Vi fik også set Kim og Annas campingvogn, som de har købt for 6000 kr. De var til Göteborg og Marstrand med den i sommer. Anna skal måske begynde at arbejde på plejehjemmet.

Anita kom til aftenkaffen, og havde en **nyudgivet bog med til Karin** - der er en kriminalroman, som foregår i Norberg i 1950'erne. Vi sad udenfor til kl. 19.30. Kim fik et langt indisk sværd, og fik løst det fra skeden med lidt madolie. Kim står tidligt op - han starter på arbejdet kl. 4.20. Senere på aftenen var vi indenfor og så en Indiana Jones-film i Tv, inden vi for sidste gang i denne omgang gik til ro på Marikas hjørnesofa. Vi fortsætter vores **coachsurfing** hos Margareta i Uppsala. Michael og Karin talte i telefon - han og Dorte var i sommerhuset ved Nyköping Sjælland.

Mandag d. 8. september: jeg sov ikke godt i nat. Vi pakkede bilen efter morgenmaden. Anna havde været med Adam i skolen, fordi han i går havde været oppe at topes med en noget større indvandrerdreng. Vi kørte til **Soile og Kerry**, men de var ikke hjemme, så vi efterlod et brev til dem i postkassen. Så kørte vi til vort 2. besøg hos Ingrid på plejehjemmet - det er lidt forstemmende, men hun er alligevel i stand til at bevare humøret. Hun og Marika ville gerne have et postkort fra Gotland. Vi stoppede for at sige farvel til Britt og Alvar, og de gav os 2 spande syltede agurker.

På vej til Uppsala gjorde vi en afstikker til Engelsberg for at se resultatet af **skovbranden** - det var trist, og der lugtede stadig brændt i området. Vi så også Karin Görings store villa. I Västra Färnabo drak vi formiddagskaffe i Café Valvet, som drives af kirken. Her var også galleri, slikbutik, posthus, etc. Vi købte en billig Cd med klassisk musik. Vi var i Uppsala til frokosttid, parkerede bilen ved Engelska Parken og spiste vore medbragte wraps med laks.

Eftermiddagen brugte vi til et besøg i universitetsbiblioteket **Carolina Rediviva** - Sveriges ældste forskningsbibliotek med 5 millioner bøger og et lille museum med sjældenheder: Sølvbiblen fra 500-tallet, Carta Marina (det ældste bevarede kort over Norden), originalnoder fra Mozart, Isaac Newtons Principia i førsteudgave, astronomibøger med håndskrevne notater af Copernicus, den 9-årige Gustav d. 3's skolehæfte og mange andre rariteter. Vi drak kaffe i museumscaféen Café Carolina, og så gik vi en tur i **Universitetets botaniske have** - de havde laurbærtræer fra Linné's tid. Uppsala slot lå flot lige ved siden af haven. Vi fik et hæfte om "Memory of the World" - et slags bibliotekernes verdenskulturarv i UNESCO-regi - det vil jeg vise til Henriette.

Så kørte vi til **Margareta** på Dragerbrunnsgatan og blev fint modtaget af hende og katten Putte. De bor i en dejlig lejlighed Bilen blev parkeret i kælderen under shoppingcentret Svava. Vi fik kaffe og en meget fin kage, og så gik vi en lille tur i Uppsala, og kom bl.a. til **inne-stedet "Katalin and all that Jazz"**, hvor vi fik en fadøl ved pejsen. Det er indrettet i et stort gammelt godsbanepakhus. Til min store glæde **ringede Thomas**. Margareta bød på meget vellykket hjemmelavet aftensmad - fiskegratin med ris og hvidvin fra New Zealand (Boulder Bank). Jeg fik en tandbørste af Margareta - jeg kunne ikke finde min egen. Karin ringede til Ulla og Hans her i Uppsala og til Anders og Bitten, som vi skal til middag hos i morgen.

Uppsalas andre seværdigheder: Pelle Haleløs boede her, Fanny og Alexander blev indspillet her, Domkirken er en af Europas største kirker (Gustav Vasa og Carl von Linné er begravet her), Museum Gustavianum, Universitetet og dets fine bygninger, Linnéträdgården, Gamla Uppsala, studenterlivet med Nationerne, Fyris-åen, Slottet og meget mere - vi har set det meste ved tidligere besøg. I omegnen kan man komme på rundtur til Vallon-bruken. Jeg gik i gang med at læse Robin Cook's seneste krimi om nanoteknologi, og Michael ringede til Karin - han troede at have fået brok på brystkassen.

Tirsdag d. 9. september: jeg sov meget godt, og stod op til gråvej. Margareta havde på køkkenbordet stillet alt frem til morgenmaden. Vi kørte om formiddagen til **Gamla Uppsala** med vikingegrave og en gammel kirke fra 1100-tallet. Vi tændte stearinlys og så, at Celcius har en grav i kirken. Vi spiste dagens **lunch i Odinsborg** - en charmerende restaurant, hvor vi

kunne sidde udendørs. Der var en flot udsigt ind mod Uppsala slot og domkirken. Vi så også en ret stor moske.

Vi hentede vor bagage hos Margareta og kørte til **Medicin-historisk Museum**, som er indrettet i festsalen i en tidligere administrationsbygning på det tidligere store psykiatriske hospital i Uleråker. Her var masser af effekter, og lidt vemodigt måtte jeg konstatere, at apparater, som jeg brugte i min erhvervsaktive tid, nu er havnet på museum. På vejen mod Stockholm stoppede vi i Sigtuna og fik en is ved søen - 100 spurve ville dele med os, og flere af dem spiste af hånden. Vort mål var **Hässelby Slot** i Vällingby - vi havde bestilt et superior rum, men det lignede et almindeligt hotelværelse - og var ganske dyrt.

Vi fik en dusch, og kørte til middag med **Anders og Britt Mari Franzon**, som boede med en hund i et højhus i en dejlig lejlighed. De bød på hamburger og is, og vi fik en god snak - de arbejder begge i socialforsorgen. Deres søn læser til lærer, og datteren læser til civilingeniør, men vil nu studere fransk på Sorbonne i $\frac{1}{2}$ år. Han har også en datter, der er indkøbschef i et stort farmaceutisk firma i Geneve, men hun skal skilles nu og har fået en ny ven i Bromma. Karin fik set fotografier af sin far og hørte til sine 2 halvbrødre. Michael og Marika var i telefonen. Karin havde Kerstins øringer og en papvin med til dem.

Hesselby Slott er fra 1650, og var en overgang kulturcentrum for de nordiske hovedstæder. Komponisten Carl Mikael Bellman var en hyppig gæst på slottet. Nu delejes slottet af musikeren Tomas Ledin, og markedsføres som "musikslottet" med forskellige festivaler.

Globen indgår i **Sweden Solar System** - en stor model af vort solsystem - www.astro.su.se/swesolsyst. Globen med diameter

på 110 meter er solen, og modeller af planeterne findes i Stockholmsområdet i forholdsvis rigtig størrelse og afstand. Jorden har en diameter på 65 cm og findes 7,6 km væk ved Rigmuseet, og Jupiter findes ved Arlanda, og Saturn findes i Uppsala. Vort solsystem når i denne model til Kiruna. Om aftenen forsøgte vi at se lidt Tv, men udbuddet var begrænset, og alt handlede mest om der kommende valg.

Onsdag d. 10. september: Vi sov godt, og fik en dejlig morgenmad i **Orangeriet**. Karin ringede til **Ulla** i **Tumba** for at aftale et besøg, men hun var ikke hjemme i dag. Britt Mari havde givet os et godt tip om den videre vej mod **Södertälje** - vi kørte via Bromma Plan til **Drottningholm** - et meget flot slot nær Mälaren. Vi var på rundvandring i slottet, så store sale med flotte malerier af berømte slag, og vi var i Dronning Leonoras paradesoveværelse og i biblioteket, hvor Carl von Linné arbejdede med katalogisering af samlingerne. Slottets barokpark er meget flot. Kongefamilien bor på slottet, og vi så vagtafsløsningen. Vi fik også kaffe i slotscaféen, og Karin købte gaver til Helge.

Vi fortsatte videre til Ekerø, hvor vi var med færge til Slagsta, og kunne fortsætte ad E4 til **Södertälje**, hvor vi først besøgte **friluftsmuseet Torekällberget**. Karin boede 10 år i Södertälje, og dengang flyttede de mange af de gamle huse fra centrum og op til som i Karins tid blev flyttet til friluftsmuseet. Vi kom til **Helga** til eftermiddagskaffe, og hendes ene datter Inger var der også. Hun har 2 sønner og arbejder på bibliotek - den anden datter **Gunilla** har også 2 børn (små piger). Begge døtrene har arvet faderens spastiske paraparese - der er et meget fint familiesammenhold. Svigersønnerne arbejder med data.

Helga er ofte i Kiel hos søsteren Lola, som har problemer med helbredet. Vi fik fin middag og aftenkaffe med laks og rejer, og Helga og Karin fik en lang snak om familierne og om gamle dage - det var meget hyggeligt. Helga fylder 76 år på fredag - hun har et fint hjem og hygger sig med at lave flotte dukkehuse og samle på pilleæsker. Vi sov godt i gæsteværelset. Karin fik en flot bluse og et sjal af Helga. Helga fik Karins hjemmeplukkede svampe.

Torsdag d. 11. september: efter morgenmaden kørte vi af sted kl. 9 mod **Nynäshamn**, hvor vi først gjorde stop ved Nynäshamns Havbad - en flot conferenceanlægning med stor helårsopvarmet jacuzzi og sauna med udsigt over skærgården. Vi drak vores formiddagskaffe her. Derefter kørte vi op i centrum og fandt en blomsterbutik, hvor vi kunne sende **blomster til Helga** og en hilsen til fødselsdagen. Jeg ringede til Lissa - hun var meget glad for et brev, som hun havde fået fra Thomas - der var foto af Sara og Bjørn. Jeg fik en e-mail fra Michael med et anti-racistisk vers af Tage Danielsson.

Der var mange mennesker med **Gotlandfærgeren**, og vi spiste frokost ombord. Turen startede ud gennem skærgården, og vi spiste en god frokost ombord. Bådturen tog ca. 3½ time. Vi kørte til **Donners hotel** i den gamle by - det er et 4 * hotel i den gamle by, et værelse koster 2600 kr. i højsæsonen, men vi har købt et deal på escape travel. Der var champagne og frisk frugt på værelset. Vi fik parkeret bilen og gik en tur gennem de smukke gamle gader i **Hansa-staden Visby**. Vi var inde i domkirken - en herre spillede Procol Haroms "A whiter shade of pale" på orglet. Og Karin tændte lys for de døde. Derefter satte vi os på Ryska Gården og fik en Nordland Guld fadøl. Der var flere andre udendørsserveringer på Stora Torg og fin udsigt til en stor kirkeruin - St. Katarina kyrka. Dem er der en del af.

Domkirken i Visby blev indviet 27. juli 1225 og har 3 tårne. Mindetavlen for Bartholomeus Tinnappel til venstre i højalteret erindrings om en tragisk episode d. 26. juli 1566. Den danske admiral Hans Lauridsen Baden insisterede på, at flåden trods dårligt vejr ankrede op ved Visby for at få begravet adelsmanden Christoffer Mogensen. Det medførte forlis af 12 danske og 3 lübske skibe, og 6000 mand omkom. 2 hekse i København blev udset til at være ansvarlige for ulykset og blev brændt.

Om aftenen gik vi ud og spiste i **Munkkällaren** - stemningsfulde lokaler og underholdning af **Visby Big Band** og sangerinden Lina Nyberg. Det var Visby Jazz Club's første arrangement for den kommende sæson. Vi fik et dejligt måltid - dry martini, skagenröra, en fin bøf, trøffeldessert, kaffe og vand til maden. Vi oplevede en meget hyggelig stemning på torvet, da vi gik tilbage til hotellet. Vi hilste på 3 danskere fra Holte. Visby er venskabsby med Kalundborg. Karin talte med Marika og med Michael - han havde nu jobs på Det Frie Gymnasium og for transvestitforeningen på Chlamydia-slottet (Søpavillonen).

Freddag d. 12. september: efter en dejlig morgen gik vi til parkeringspladsen for at betale P-afgift, som er meget billig på Gotland. **Bilen ville ikke starte**, der var ingen strøm. Jeg kontaktede Falck, og hjælpen kom. Falck-manden anbefalede, at få et nyt batteri, og han kontaktede værkstedet Mekonomen, som hjalp os med et nyt batteri for 1500 kr. Så kunne vi komme i gang med dagens sightseeing: **Galgebakken, Visby Ringmur** og **Visby Museum**. Museet var meget fint og pædagogisk - Prins Henrik havde for nylig været der. Slaget mod Valdemar Atterdag var godt beskrevet, vikingetidens billedsten var interessante, og der var flere store fund af mønter, som demonstrerede, at svenske vikinger havde været så langt som Iran, Syrien og Turkmenistan i 800-tallet.

Vi spiste en dejlig frokost i den nærliggende **Packhuskällaren**, der havde det typisk svenske lunch-erbjudande for 90 kr.: salat, brød, ikke-alkoholiske drikke, schnitzel/fiskesuppe og kaffe - det var meget lækkert. Derefter ville Karin handle, og vi var i 2 ICA-butikker, så hun kunne få det hele med - men nu har vi gotlandsk lammekød med hjem til fryseren. Vi kørte lidt rundt i Visby i bilen - det er meget charmerende med de snævre brostensbelagte gader. Vi holdt eftermiddagskaffepause i **Glassmagasinet** ved havnen - de er kendte for deres enorme udvalg af is, og de laver alt selv. Vandre hjemmet er indrettet i et gammelt fængsel ved havnen. Karin ringede til Helga og ønskede tillykke med fødselsdagen. Der var luftigt og god plads i Visby, og de var ved at pakke ned efter den turistmæssige højsæson.

Vi skulle med **eftermiddagsfærgen fra Visby til Oscarshamn**. Vejret var varmt, og solen skinnede. Gotlændere betaler halv pris for færgebilletter. Et par af Gotlandsbådene er bygget i Kina. Mange steder i Visby så vi karakteristiske stenfigurer af gotlandske får og væddere, men vi nåede ikke at få set de gotlandske rauker (naturlige figurer af kalksten). Det var en flot sejltur med solnedgang over havet. Vi kørte hjem via Växjö, og var hjemme i Lyngby lidt efter midnat.

Gotland er lidt større en Fyn, og der bor knap 60.000 mennesker. Der er en ferieø med højsæson om sommeren - Almedalsveckan (uge 27), Stockholmerveckan (uge 29) og Middelalderugen (uge 32). Der er en interessant geologi med mange fossiler - for 400 millioner år siden lå Gotland ved Ækvator og under havet - men blev senere presset opad og bevægede sig mod sin nuværende position. Gotland har også en fin natur med mange blomster (roser, orkideer), kaniner og får (sorte). Mange malere kan lide at arbejde på øen, og den er kendt for dyre gastronomiske spisesteder - og trøfler (Gotlands sorte guld).

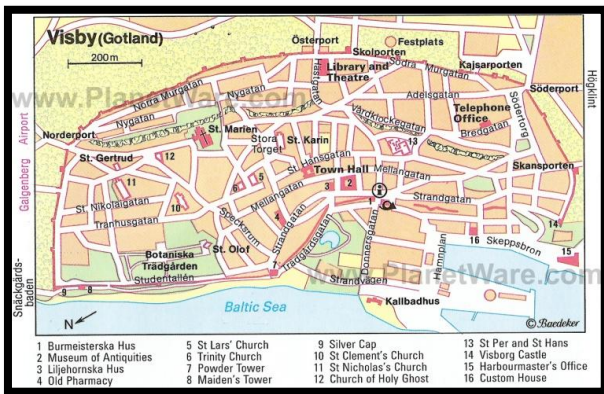
Historisk var Gotland under **dansk styre fra 1361 til 1679**. Valdemar Atterdag erobrede Gotland ved et slag mod Guterne (landbefolkningen, hvoraf 1800 døde), mens Visby holdt sig neutral og overgav sig uden kamp. Danmark tabte også Gotland ved Freden i Brömsebro i 1645 under Christian d. 4. Admiral Niels Juel tilbageerobrede Gotland under Den Skånske Krig i 1676, men 3 år efter måtte man endeligt afgive øen til svenskerne. Forinden blev Visby Slot sprængt sønder og sammen af den danske guvernør - stenene blev genbrugt ved opførelsen af Stockholms slot.

Visbys **3½ km lange bymur** blev påbegyndt opført før år 1200, og var oprindelig forsynet med 52 tårne, hvoraf kun 27 findes nu. Der er mange legender forbundet med muren og tårnene. Gælbakken findes lige nord for bymuren. Flere kirkeruiner findes i Visby. En del kriminalforfattere lader deres bøger foregå på Gotland, og Pippi Langstrømpfilmen blev indspillet på Gotland.

Gotland Museum har bl.a. fine billedsten fra vikingetiden, og Nordens største sølvskat fra vikingetiden (Spillingsskatten). Den blev fundet i 1999 under indspilning af et Tv-program, der handlede om, hvordan skatterøvere finkæmmede Gotland i jagt på skatte. Spillingsskatten var på 67 kg, og indeholdt bl.a. 14.000 mønter, 500 armringe. Der er gjort over 700 fund fra vikingetiden på Gotland.

Jeg er **meget glad for Sverige**, som jeg har boet 7 år i. Sverige gav mig min specialistuddannelse i anæstesiologi og meget andet - oplevelser i naturen og under mere ekstreme vejrforhold end i Danmark. Sverige gav mig mulighed for at leve i et andet land end Danmark, og se verden med andre øjne. Jeg har mange ting at være Sverige taknemmelig for. Jeg har set meget af Sverige - fra Kiruna i nord til Kivik i syd, men jeg havde ikke tidligere været på Gotland. Både Karin og jeg har været meget glade for denne tur til Sverige - Karin gør en stor indsats for at holde kontakt til gamle venner og bekendte i Sverige. Vi sendte postkort fra Gotland til børnebørnene i Nykøbing Sjælland og Frankrig, til Lissa i Kolding, til Marika i Norberg og Inger på plejehjemmet.

Det var interessant at se møntfundene på Visby Museum - de fleste var dateret til årstal omkring år 800, og mange hidrørte fra Turkmenistan, Iran, Syrien og Afghanistan, så de svenske vikinger kom altså vidt omkring. Der var også en meget illustrativ udstilling om Valdemar Atterdags attack mod guderne udenfor Visby i 1361. Og så kommer et digt af Tage Danielsson:

"En kommer hit för att fly från nöden, - en kommer hit för att undgå döden.
 En kom hit, av terror tvungen, - en kom hit för att gifta sig med kungen.
 Dom är tyskar, iranier, greker och turkar, - mest är dom snälla, andra är skurkar.
 En del är ärliga, andra skumma, - en del är genier, andra är dumma.
 Mest är dom fredliga, andra vill slåss, - med andra ord är dom som oss!
 En del söker lugnet i stället för bråket, - det enda vi svenskar kan bättre - är språket.
 Det sägs att vi stammar från Adam och Eva, - som inte var svenskar - men ja må dom leva!"

Lørdag d. 13. september: det var dejligt at sove i vores egne senge, og vi fik en dejlig morgenmad. Jeg startede i vaskekælderens kl. 10. Jeg ringede til Thomas, som er entusiastisk omkring en skolekonkurrence om 100.000 kr. til en klassefest - vi har set deres bidrag som en lille film på Internettet. I øvrigt havde de det godt. Lidt efter ringede Rikke fra en hytte i bjergene - de var på weekend med 4 hold venner (20 personer) og skulle ud og klatre i dag. Freds far skulle i dag udskrives efter sin bypass-operation, og moderen skulle hjem efter sit ophold hos Freds søster. Rikke har stadig problemer med for meget arbejde, men hun arbejder med nogle løsningsmodeller.

Karin ringede til Britt, Marika og Torborg og takkede for sidst. Torborg havde en meget trist nyhed, idet hun har fået at vide, at der er tilkommet en ny svulst, og hun nu evt. skal viderebehandles i Linköping. Hendes gamle mor er igen blevet isoleret på sit værelse på plejehjemmet pga. diarré. Jeg ringede til Sorø og talte med Viveca - de havde det godt og var i gang med et omfattende malerarbejde indendørs. Curt og Louise skulle til loppemarked, og Line og Christoffer var til bryllup i Spanien - det går bedre med hendes knæ.

Steen Jørgensen ringede og ønskede os god rejse til Polen. Karin havde haft en succesfuld tur til Rom med sine 7 kvindelige familiemedlemmer. Deres ældste datter havde været 1 måned i praktik i den botaniske have i Visby. Karin ringede til Michael, som havde følt sig lidt syg - han kom og hilste på os, og vi fik en times snak, inden han kørte på arbejde. Karin måtte i gang med strygejernet - hun gav også blomsterne genoplivning. Vi sendte en gave til Christian, som i morgen holder 18-års fødselsdagsfest.

Vi forsøgte at koble op til Facetime med Helga, med det lykkedes først efter mange forsøg. Hun holdt fødselsdagsfest for familien. Vi checkede ind hos Norwegian og bestilte parkeringsplads i Kastrup. Karin reparerede et par bukser for Michael - han var forbi sent og hente dem. Jeg ringede til Kristian - Birgit skal nok have høreapparater, til Jens og til Dorothea - hun har haft meget blødning i benet og fået 2 transfusioner. Karin talte med Margareta i Uppsala - der var Kulturnat, og hun havde en scene lige udenfor vinduet. Jeg hentede noter om Krakow og Auschwitz fra Internettet - Auschwitz-museet havde en god hjemmeside med e-learningprogram. Jeg stegte hakkebøffer til aftensmad. Og så pakkede vi lidt håndbagage til i morgen.

Søndag d. 14. september: i dag skulle vi til Krakow med Norwegian Air, så vi stod op kl. 4.30 efter kun 3 timers søvn. Vi fik kaffe og kom ud i regnvejr, og kørte til P15, hvor alle pladser var optagede i budgetparkeringsområderne, men vi havde heldigvis en reservation. Der var 1/2 times ventetid i sikkerhedskontrollen pga. personalemangel. Norwegian afgik kl. 7.3 og landede kl. 9 i Krakow. Vi mødte Hanne og Carl Hugod i flyet, og vi mødte Jan Erik Fra

Den Svenske Kirke - han og fru kan ikke komme til Karins foredrag. Vi blev mødt af en sød kvindelig guide og bragt i bus til hotellet, hvor vi deponerede bagagen og fik formiddagskaffe.

Vores guidede bytur varede fra kl. 10.30 til kl. 13.30, og foregik på gåben med guiden Dorothy som leder. Der var 10 minutters gang til den gamle by, hvor vi kom forbi et gammelt vagttårn og igennem bymuren. Der var et motionsløb med afspærringer. Vi oplevede gågader, musikanter, det store gamle torv med boder og hestevogne, klædebygningen, Mariakirken med trompet til timeslag - trompetisten stopper midt i melodien til minde om en gammel episode, hvor den trompeterende vagt fik en pil gennem halsen.

Barbakan - Til de mest værdifulde bygningsmindesmærker i Kraków hører Barbakan, én af de bedst bevarede bygninger af denne type forsvarsarkitektur (fremskudt portbefæstning) i Europa. Den er beliggende mellem Basztowa-gaden og Florianporten og blev oprindeligt bygget for at sikre sidstnævnte byport. Barbakan blev opført i gotisk stil i årene 1498-99 i forbindelse med den tyrkiske trussel. Via en brobygning var Barbakan forbundet med Florianporten og var i øvrigt omgivet af en dyb voldgrav (op til 26 m. bred). Grundplanen er halvrund (6/10 af en cirkel); bygningen har skydeskår (i alt 130) i 3 etager og er forsynet med 7 små tårne. Murene er ca. 3 meter tykke. Bygningen har to porte, én på Kleparz-siden og én vendt mod Florian-muren. Denne sidste blev skabt i årene 1839-1842 (efter nedrivningen af forbindelsesbygningen til Florianporten) i stedet for det gotiske tårn fra 1422. Foran porten på Kleparz-siden fandtes en vindebro over voldgraven, der hvilede på 4 søjler af sten og mursten.

Florianporten (Brama Floriańska) - Byens hovedport, bygget ved slutningen af det 13. årh.; afslutter Floriangaden mod nord. Ved slutningen af det 15. årh. tilføjedes øverst en etage i mursten, der omfattede en fremskudt, lukket balkon til forsvarsformål, hvilende på stenkonsoller. I balkonens bund er der huller, hvor igennem fjenden kunne beskydes og på anden måde bekæmpes. Florianporten var herefter den repræsentative adgangsvej til byen og - via Kongevejen - til Wawel. Sammenbygget med porten ses rester af den middelalderlige bymur.

Sukiennice - (betyder Klædeboder) er en betegnelse for handelsboder med klæder m.v., som regel opført på byernes torve. Sukiennice i Kraków er en lang markedsal, bygget ved slutningen af det 14. årh. 1556-1560 skete der (efter en brand i 1555) en ombygning i renæssancestil. 1875-79 blev Sukiennice ombygget igen og fik karakter af en repræsentativ bygning med handelsmæssige og museale formål. I stueetagen findes i de to sideskibe boder/småbutikker med tøj, glas, keramik, rav, souvenirs m.m. ligesom der findes en café. På 1. sal findes samlinger fra Nationalmuseet. I og omkring Sukiennice - der er beliggende midt på hovedtorvet - er der altid en strøm af turister; omkring bygningen ses mange blomsterboder - samt store flokke af næsten tamme duer. Bygningens historie rækker tilbage til kong Bolesław den ærbare, som, da han i 1257 opholdt sig i byen, forpligtede sig til at bygge en markedsplads - Sukiennice. I begyndelsen var der tale om en gade med kramboder på begge sider. Om natten kørte vognene med varer ind i gaden, der blev lukket i begge ender med gitre. På den måde skabtes et sikkert ly for de handlende og

deres varer. Med udgangspunkt i disse kramboder skabtes efterhånden bygningen Sukiennice. I det 14. årh. blev bygningen ombygget og moderniseret af kong Kazimierz den Store, hvorved der opstod et stort treskibet bygningsværk på 108 meter i længden og 18 meter i bredden. Fra den tid stammer de gotiske træk i tårnspidser og mure. Sukiennice's nuværende fremtoning skyldes især arkitekt Tomasz Pryliński, der stod for ombygningen i 1875-79. Sukiennice, der er én af de mest kendte bygninger i hele Polen, tjener ikke kun handelsmæssige formål. I stueetagen har man således afholdt store fester. I 1787 blev kong Stanisław August Poniatowski fejret af byen ved en banket for flere tusinde gæster. I gennemgangshallen midt i bygningen hænger der en kniv i en

jernlænke; knivens oprindelse og betydning er ikke helt klar, men iflg. sagnet har den forbindelse til to brødre, der byggede Mariakirkens tårne; da den ene broder byggede det ene tårn højere og smukkere end det andet, dræbte hans broder ham i vrede med kniven, hvorefter drabsmanden begik selvmord.

Vi fortsatte til Universitetsområdet - byen har 200.000 studerende. Krakow har Europas 3. ældste universitet. **Jagiello-Universitetet (Uniwersytet Jagielloński)** - Universitetet er ét af de ældste i Europa, grundlagt i 1364 af kong Kazimierz den Store. Den repræsentative universitetsbygning, **Collegium Maius**, blev opført i det 14.-15. årh. Bygningen blev bygget med en firkantet grundplan og med en indre gård. Stueetagen ud mod den indre gård er forsynet med smukke buegange

efter italiensk mønster. I dag anvendes en del af rummene i denne hovedbygning til repræsentative formål, mens andre rummer universitetsmuseet. I museets samlinger findes bl.a. astronomiske instrumenter, såvel som apparatur inden for fysik og kemi samt gamle billeder og skulpturer. - Ved Jagie#o-universitetet studerede bl.a. Mikolaj Kopernik (Copernicus).

Vi spadserede videre gennem grønne parker til Slottet, som ligger på en af de få bakker i det ellers flade landskab. Her fik vi en halv times pause til at nyde øl i en cafe i et grønt område, hvorefter vi kiggede ind i slottets gård med flere etager og fine vægmalerier. Der er også en historisk slotskirke i flere forskellige tidsaldrer pga. mange tilbygningers i tidens løb.

På højen dominerer **domkirken**, kroningssted og begravelsesplads for de polske konger, samt den nærliggende **kongeborg**, ombygget i renæssancestil, der har været residens for konger af Piast- og Jagie#o-dynastiet samt en enkelt af Vasa-dynastiet, nemlig den konge, der flyttede hovedstaden fra Kraków til Warszawa.

Wawel er et højedrag af kalksten i centrum af Kraków, ved Wisła-floden. Højedraget, der oprindeligt var omgivet af sumpede områder, tiltrak menneskelig bosættelse allerede i stenalderen. I det 9.årh. blev Wawel center for wislaner-stammerne. I forbindelse med oprettelsen af bispesædet i Kraków i år 1000 påbegyndte bygningen af domkirken på Wawel-højen. I første halvdel af det 11.årh. fandtes bygninger i tidlig romansk stil, der også omfattede myndighedernes residens - kirkelige såvel som verdslige.

I årene 1034-1058 blev Wawel hovedsæde for den polske stats myndigheder. Ved overgangen mellem det 13. og 14.årh. blev højen omgivet af en forsvarsmur af sten i stedet for den hidtidige vold af jord og træ. Herved skabtes en klar adskillelse mellem den øvre borg, dvs. den kongelige residens (som der blev bygget på gennem hele det

14.årh.) og den nedre borg, der havde service- og erhvervsfunktioner. Den periode, der kunne udvise den ypperste udvikling af arkitektur og kunst på Wawel-højen, faldt under Jagiellonernes styre, især under Zygmunt den Gamle og Zygmunt August. I årene 1506-1534 blev den gotiske borg og residenspalæet ombygget i renæssancestil og udstyret med en pragtfuld borggård med buegange. I forbindelse med domkirken opførtes i 1519-1533 det kongelige Zygmunt-kapel (Kaplica Zygmuntowska) - et mønstereksempel på stor renæssancekunst i Polen.

Efter branden i 1595 blev en del af residensbygningen ombygget i tidlig barokstil. Den kongelige arkitekt, Jan Trevano, der ledede arbejdet, opførte ved slottets nordlige fløj to tårne: Zygmunt III Waza-tårnet og det såkaldte Sobieski-tårn. I 1655-1657 blev slottet ødelagt af de svenske styrker. Den største katastrofe i borgens historie var dog branden i 1702. Ilden - hvis opståen skyldtes de svenske soldater på slottet - fortærede slottets renæssanceinteriør. ødelæggelsen fortsatte efter Polens deling. I 1795 stjal preusserne kronregalierne, der aldrig siden kom tilbage. I størstedelen af det 19.årh. var Wawel-højen besat af den østrigske hær. Den nedre borg blev ødelagt, idet en del af bygningerne blev jævnet med jorden.

I 1846 blev Kraków endegyldigt lagt ind under Østrig og omdannet til fæstning. Wawel blev omgivet af en forsvarsmur med bastioner; de fæstningsværker, der

var opført i 1790-92 af polske ingeniører, blev forhøjet. Kongeborgen og præsteseminariets bygning blev indrettet til militære kaserner. I det sydvestlige hjørne af højen opførtes en stor hospitalsbygning.

Under 2.verdenskrig var Wawel sæde for besættelsesmagterne under Generalguvernementet og Hans Frank. Bygningen, der rummede det såkaldte kongelige køkken, og den østrigske hospitalsbygning blev ombygget. Mod syd opførtes i 1942 en adgangsport (Brama Bernardyńska). Wawel-højen er et mindesmærke over nationens fortid, bestående af flere museumsobjekter, der er beliggende i borgbygningen og de tidligere kongelige køkkener. Til de faste museumsobjekter hører borgens værelser, det kongelige skatkammer, våbenkammeret og udstillingen af krigstrofæer, erobret efter kong Jan Sobieski's sejr over den tyrkiske hær ved Wien i 1683. En særlig museumsenhed udgøres af Domkirkemuseet.

Vi gik videre til **det jødiske kvarter Kazimierz**. Her er 7 synagoger, en hyggelig atmosfære, og man kan lytte til kretschmer musik. Vi kiggede ind til stedet, som Spielberg brugte i filmen "**Schindlers list**". Her var mange udendørs serveringer, mange turister, - Krakow modtager 7 millioner turister årligt.

Kazimierz - Kraków's jødiske bydel - ligger lige syd for Den Gamle By. De første jøder slog sig ned i Kazimierz i 2.halvdel af det 14.årh. Hertil søgte jøder, der var blevet fordrevet fra andre lande. Der opstod her synagoger, jødiske skoler og trykkerier. Mange jødiske intellektuelle boede og virkede her. Ved slutningen af det 18.årh. - efter Polens deling - udstedte de østrigske myndigheder en ordre om at forflytte alle jøder fra hele Kraków til Kazimierz, hvormed begrebet "jødisk ghetto" for første gang blev indført i Kraków.

I 1930'erne, efter Hitlers magtovertagelse, ankom også jødiske flygtninge fra Tyskland til denne bydel. Ved udbruddet af 2.verdenskrig boede der ca. 64.000 jøder i Kraków, dvs. omkring 25 % af det samlede indbyggertal. Efter krigen vendte kun få jøder tilbage til Kazimierz. Den jødiske bydel Kazimierz var et center for jødisk kultur i hele Polen, men dens betydning rakte også langt ud over landets grænser. Man kan sige, at Kazimierz i en vis periode var en jødisk verdenshovedstad. I dag kan turister i denne bydel se jødiske synagoger, teatre, skoler, kirkegårde og den jødiske menigheds administrationsbygning.

Der er over 750.000 beboere i Krakow, og byen opstod som handelssted, hvor ravvejen krydsede silkevejen. Det er en meget gammel by, som undgik ødelæggelser i sidste verdenskrig. Der er sket meget byrenovering i de seneste 25 år efter Murens fald i 1989. Vi spiste frokost i "Apiritif" - en restaurant med gårdhave nær det store torv, og gik tilbage til hotellet, var meget trætte, og sov til middag, købte vand; vi vekslede til zloty i en ATM.

Vi boede på et meget moderne hotel, som hed **Puro** - det var oplyst

af gule eller blå lys om aftenen, var kun 1 år gammelt, og var udstyret med en del teknik, alt styres fra en tablet. Der var pæne værelser med glasvægge til toilet og bad; vi fik fin morgenmad. Hotellet lå nær banegården og et stort nyt shoppingcenter. Der var mulighed for at se CCN og BBC World på Tv'et. Der var valg i Sverige.

Krakow ligger nær grænsen til Ukraine, hvor der foregår en borgerkrig/russisk erobningskrig. Vi var 19 i gruppen fra Rejsebranchens Seniorklub. Alle er i pensionsalderen og med et livs rejseerfaringer at fortælle om. Foreningen inviterede på fin middag om aftenen på **Restaurant "Kogel Mogel"**, hvor vi fik 4 retters menu med øl eller vin - der var fin stemning og fine lokaler i murede hvælvinger. Vi vandrede hjem kl. 22.30, og der var stadig liv i gaderne.

Mandag d. 15. september: om formiddagen var vi i shoppingcentret **Galeria Krakowska**, som var flot, stort og nyt. Karin var rundt i Carrefour, og prisniveauet er lavere end i Danmark. Hun købte lidt

fødevarer, som vi vil have med hjem. Derefter gik vi til et torv, som var et rigtigt **farmers market** med et flot udvalg af svampe, frugt, grøntsager, oste og andet. I morgen vil vi købe kantareller, 1 kg koster 30 zloty svarende til ca. 60 kr.

Vi købte hindbær, blommer og pretzel, som vi tog med hjem til hotelværelset - det var vor frokost, og så kunne vi samtidig hvile, checke nyt fra Internettet og skrive dagbog. Hotellet tilbyder, at man kan tage kaffe med op til rummet.

Nyt fra rummet: ESA har valgt landingsstedet på en komet meget langt ude i solsystemet - over 400 millioner km fra jorden. Rosetta-sonden kredser nu 30 km fra meteoren, og landingen er planlagt til november. Meteoren er kun få km stor på hvert led. NASA har offentliggjort en animeret video af en kæmperaket, som bl.a. skal bruges til at sende mennesker til Mars.

Om eftermiddagen deltog vi i en bustur til **Auschwitz**. Vi kørte lidt over 1 time ud på landet - tidvis langs floden Visla. Vi kørte i en fin Mercedes minibus. Vi fik en lokal kvindelig guide, der forsynede os med høretelefoner, så vi kunne høre hendes udmærkede informationer.

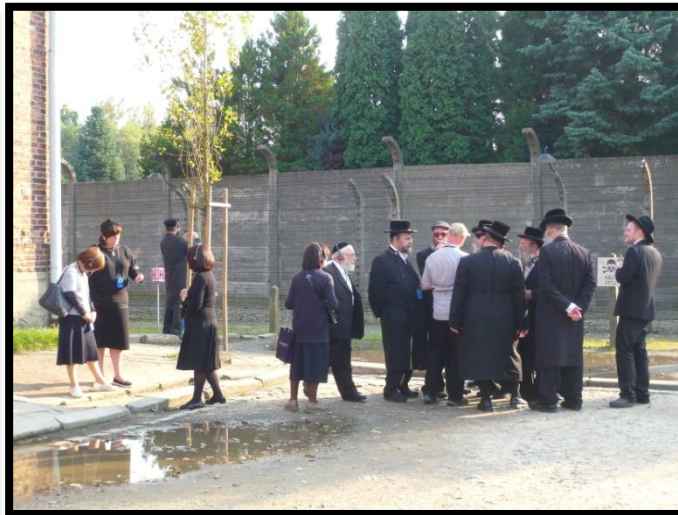

Vi startede i **Auschwitz 1**, som var lokaliseret i en tidligere polsk militærkaserne. I de forskellige bygninger var museum, der viste forskellige fakta - stabler af afklippet hår, briller, sko, kufferter, børster, handicaphjælpe midler, straffeceller, lazarettet, galgen, køkkenet, appelpads, stedet hvor lejrørkestret spillede, porten med "Arbeit macht frei", pigtrådshegn med stærkstrøm. Udenfor hegnet var SS's administrationsbygninger, kommandantbolig, galgen som han blev hængt i i 1947, gaskammer og krematorium. Vi så også en stor hvid model af de store underjordiske gaskamre i Birkenau.

Der var mange besøgende, flere israelske grupper med ældre i traditionelle sorte klæder og unge i hvidt. Der var også nogle, som lignede sigøjnere. Vi så flere, der var tydeligt emotionelt berørte og stod grædende i små grupper. Vi besøgte også **udryddelseslejren i Birkenau**,

hvor togene kunne køre ind - det tog måske 15 minutter fra ankomst til man var gennem selektionsproceduren og endt i gaskammeret.

Vi var oppe i vagttårnet, hvor der var udsigt over det meget store lejrområde. Barakkerne i lejren var af træ og beregnet til 52 heste, men husede 400 fanger under rædselsfulde forhold. Vi var inde i 2 barakker, en med køjesenge og et centralt placeret varmesystem. I den anden barak var der fællestoiletter uden kloakering og primitive vaskemuligheder. Mange bygninger var borte, bl.a. fordi nazisterne ville skjule, hvad der var foregået. Lejren kunne huse godt 100.000 fanger, men der ankom i alt 1,3 million, så der var et stort turn-over. Den venstre del af lejren var til kvinder, den højre til mandlige fanger. Museet i Auschwitz har en meget god hjemmeside med mange informationer og e-learning

Jeg købte **Rudolf Höess's erindringsbog** og en guide på dansk og en på engelsk. Alle mennesker burde besøge stedet. Det var en meget heftig oplevelse, og svært at forstå. Dachau var nazisternes første KZ-lejr, som åbnede i 1933, og her blev principperne for den fremtidige struktur lagt - dehumanisering af fangerne og ensretning af fangevogterne. Vi besøgte Dachau for et par år siden.

Auschwitz var en koncentrationslejr under Det Tredje Rige, der i dag står som et af de tydeligste beviser på de nationalsocialistiske jødeudryddelser og forbrydelser mod menneskeheden. Lejren blev i 1940 anlagt i byen Oświęcim i den sydvestlige del af det tysk besatte Polen, ca. 60 km vest for Krakow. Hovedlejren - også kaldet Auschwitz-I - blev indrettet i en tidligere kaserne, som havde huset polske soldater. De første fanger, der ankom til Auschwitz-I den 14. juni 1940, var polske politiske fanger.

Lejren blev udvidet med udryddelseslejren Auschwitz-II (Auschwitz-Birkenau) og Auschwitz-III (Auschwitz-Monowitz). Dertil kom omkring 40 "underlejre" i forbindelse med industrien i området og fangerne, der som slavearbejdere blev udlejet til de omkringliggende tyske fabrikker. Blandt de mest frygtede udekommandoer var *Bauhof*, hvor fangerne med de bare hænder skulle flytte byggemateriale fra jernbanespor til lejren. Materialerne blev brugt til udvidelse af lejren, og fangerne måtte i løb slæbe cement og armeringsstål 11 timer dagligt. I nogle arbejdskommandoer skulle fangerne slæbe træ, i andre skovle grus i en grusgrav. Kvindelige fanger risikerede at måtte stå i vand til brystet og rense damme, der skulle bruges til fiskeopdræt i den sumpede egn langs floden Sola. For dem var forventet levetid ikke tre måneder, men kun få uger.

Auschwitz II - Birkenau blev indrettet i 1942 på et fladt, sumpet område ca. 2 km fra hovedlejren. Det fik et stort antal fangebarakker. Efter et forsøg med gasning af fanger i Auschwitz blev Birkenau nazisternes største og mest effektive udryddelsesmaskineri i form af gaskamre og krematorier. Fra foråret 1944 blev de jernbanespor, som førte jøder fra hele Europa til området, ført direkte ind i Birkenau-lejren, så de mange mennesker effektivt og hurtigt kunne føres til gaskamrene. Birkenau fungerede både som udryddelseslejr og arbejdslejr, med op mod 120.000 fanger ad gangen. Det var i Birkenau, at den berygtede SS-læge Josef Mengele udførte medicinske forsøg på tvillinger.

Den 27. januar 1945 befriede den russiske Røde Hær Auschwitz og de 7.650 fanger, som endnu var i live. Auschwitz-museet anslår antallet af døde til ca. 1,1 million: 1 million jøder, 70-75.000 ikke-jødiske polakker, 21.000 sigøjnere, 15.000 sovjetiske krigsfanger og 10-15.000 fra andre lande. I 1979 blev Auschwitz optaget på UNESCO's Verdensarvsliste. Auschwitz-museets samlinger indeholder blandt andet omkring 110.000 sko og 3.800 kufferter; de 2.100 med ejerens navn skrevet på. I 2010 blev omkring 200 dokumenter fra den sidste cheflæge i lejren, Victor Capesius, fundet på loftet i et hus ikke langt fra Auschwitz.

En fanges beretning - Shlomo Venezia var tyve år, da han 11.april 1944 ankom til Auschwitz med en transport fra Thessaloniki. Hans mor og to yngre søstre blev omgående ført til gasning. Selv blev han sat til at arbejde i en *Sonderkommando* med at slæbe lig fra gaskammeret til krematoriet. Sommeren 1944 var der rejst en barrikade af træstammer for at skjule krematorium II og III, der havde en tyve meter høj skorsten og var omgivet af en elektrisk pigtrådsspærring. Underetagen indeholdt et 50 m langt afklædningsværelse med nummererede kroge til tøjet og et gaskammer 30 x 7 m til mere end 1.500 mennesker. De eneste åbninger var den pansrede dør med et lille glasvindue med gitter og fire luger i taget, hvorigennem Zyklon B-krystaller kunne smides ned til de indespærrede.

Venezia fortæller, at gasdøden var grusom: "*Vi fandt folk klamret til hinanden, alle havde fortvivlet prøvet at få vejret(...), selv om det indebar, at de måtte klatre over hinanden helt til den sidste var død.*" Det nemmeste var at trække ligene med en spadesrestok om nakken. Med alle de ældre mennesker, der var sendt i døden, var der ingen mangel på spadesrestokke. Tyskeren, der overvågede gasningen af en gruppe, fandt ofte stor glæde ved at få de døende til at lide endnu mere. Mens han ventede på SS-officeren, der skulle tømme Zyklon B-krystallerne ned til gruppen, morede han sig med at tænde og slukke lyset for at skræmme dem endnu mere: "*Når han slukkede lyset, kunne man høre en særegen lyd fra gaskammeret, som om folk var i færd med at kvæles af angst - de forstod, at de skulle dø. Så tændte han lyset igen, og man kunne høre ligesom et suk af lettelse.*" Låget over åbningen ned til gaskammeret var af cement og meget tungt, og to arbejdsjøder måtte løfte det, så tyskeren kunne kaste Zyklon B ned. Derefter blev låget lagt på igen. En gang gik to arbejdsdage tabt, fordi den ene skorsten fra krematoriet var stoppet. En ung polsk jøde åbnede skorstenssokkelen fra siden og fjernede murstenene, der var blanke af menneskefedt, så der ikke var aftræk. Pga. forsinkelsen begyndte 300 lig at gå i opløsning i sommervarmen. De blev ikke hårde, som folk der dør en naturlig død, men huden smuldrede og blev hængende i arbejdsjødernes hænder: "Det var grufuldt." Kommandoen sov på loftet, lige over ligbrændingsrummet. Taget skrånede, men man kunne stå oprejst. Alle havde hver sin seng, i modsætning til de andre fanger, der måtte sov fem og fem i beskidte køjer. Venezia overlevede Sonderkommandoens oprør og dødsparaden til Mauthausen koncentrationslejr, senere til Ebensee i Østrig, en underlejr af Mauthausen, hvor Wehrmacht bevogtede fangerne, til amerikanske styrker befriede dem.

En anden overlevende fra Sonderkommandoen i Auschwitz var kunstmaleren David Olère, født 19.januar 1902 i Warszawa, fransk borger fra 1937, der blev deporteret fra opsamlingslejren Drancy 2.marts 1943. Han overlevede dødsparaden, der førte også ham fra Auschwitz til Ebensee, og blev befriet af amerikanske tropper 6.maj 1945. Til sin død 2.august 1985 i Paris-regionen bar han vidnesbyrd om sit ophold i Auschwitz gennem tegninger fra hverdagen i krematoriernes helvede.

Jeg læste Rudolf Hoess erindringer for at prøve at forstå, hvordan det nazistiske system kunne udvikles - han skrev den i fængslet, inden han blev hængt i Auschwitz i 1947. Der var streng kontrol i lufthavnen - jeg måtte til en vis munterhed smide min T-shirt for at få selerne af. Vi fik brugt de sidste zloty i transithallen. Hjemrejsen med Norwegian gik fint, vi fik sagt farvel og tak til vore medrejsende, og vi var hjemme kl. 18. Så skulle Karin ordne kantareller, og jeg skrev rejse-beskrivelsen færdig. Jeg talte med Rikke, Thomas svarede ikke i telefonen. Michael ringede fra Mallorca.

Onsdag d. 17. september: jeg læste Rudolf Hoess's selvbiografi færdig - det var en rædselsfuld bog, men den bidrager til en forståelse af, hvordan systemet med SS og KZ-lejre kunne opbygges under det diktatoriske Nazi-styre. Jeg ringede til Lissa, hvor alt var OK. Jeg meldte mig til et besøg i Metro-byggeriet med Publicistklubben d. 7. oktober. Vi gik ca. 1 time til Lyngby centrum, og jeg var på biblioteket. Jeg lånte "Pigen fra Auschwitz" og "Hitlers gudbørn" - begge bøger var jeg blevet anbefalet. Vi havde også målsætningen at komme i gang med rengøring. Karin ringede om eftermiddagen til Birte, Torborg og Ingrid, som stadig sidder i isolation. Der kom en mail med digt af Simone som tak for Krakow-rejsen.

Jeg skrev det ugentlige brev til børnebørnene, og Karin havde købt store guldchokolademønter til dem på Gotland. Karin ringede til Axel, som havde det rigtig dårligt og skulle indlægges akut på Frederiksberg hospital - Karin tilbød Birte al vor støtte f. eks. transport. Jeg ringede til Sorø og talte med Viveca - de er i gang med at male, og en tømrer har været og skifte rådne vindskeder ud under taget. Jeg fik en snak med Karin og Steen i Kalundborg. Rikke ringede - pigerne skulle til dans i dag. Jeg ringede til Thomas og talte også med Sara - Bjørn havde feber, og skolen havde vundet 100.000 kr. til en fest takket være Thomas's initiativ. Jeg talte med Heiner, som havde fået en ekstra stent i coronarkarrene. Karin og jeg arbejdede lidt ned foredraget til den svenske kirke.

Torsdag d. 18. september: vi så Thomas og reggaeangeren Wafande i Nykøbing Avis på Internettet - de har vundet 100,000 kr. til en fest i anledning af 200 året for indførsel af undervisningspligten. Karin ringede til Birthe, og vi talte med Axel på Frederiksberg hospital - nu har han feber. Det var dejligt vejr. Jeg cyklede 1½ time rundt om Lyngby og Bagsværd sø, og Karin bagte en kage, og jeg hjalp med støvsugning og rengøring.

Vi gik ½ time ned til storcentret og handlede til morgendagens frokost. Jeg ønskede Thomas tillykke med 1. pladsen i skolekonkurrencen - det omtales også i Tv-Øst. Jeg inviterede os til dem på søndag. Rikke havde fine billeder på Facebook - pigerne var klædt ud i hospitalstøj. Karin ringede og ønskede Anders tillykke med fødselsdagen og takkede for sidst. Kristian ringede - han havde set Thomas i Tv-Øst. Birgit har for lavt stofskifte og skal have høreapparater.

Fredag d. 19. september: Skotterne valgte at blive i Storbritannien ved den store folkeafstemning. Det var godt vejr, og efter at have ordnet det sidste rengøring, gik jeg 1 time rundt om DTU. Jeg gik i shorts og T-shirt, og det var meget dejligt. Steinar ringede, mens jeg gik. Jette og Susan kom til frokost, og Karin havde som sædvanligt frembragt en flot servering. Vi havde en hyggelig eftermiddag - Susan fik en stabel Dvd-film, og Jette fik en lang hvid dug. Jette har ikke kontakt med sit eneste barn (en datter), og Susan har ikke hørt fra sin søn i de 4 måneder, hun har været i Danmark - hun troede, at han var blevet irriteret over, at hun bad om hjælp med internet o. lign. Han arbejder med IT. Hendes datter Louise er gift med en irer, og har 3 mindre børn - den mellemste er autist og går i specialskole. Susan rejser til Fayence på lørdag.

Michael ringede fra Mallorca, hvor alt gik fint. Axel ringede fra hospitalet, han vil gerne have besøg i morgen. Rikke ringede fra bilen, de var på vej til weekend hos Freds forældre. Jeg cyklede ½ time på motionscyklen, mens vi så Tv. Vi så Michael og Annette fra Nakskov i Tv-avisen - de skulle på vandretur i Usbekistan, Turkmenistan og Iran i 3 uger. Karin ringede til Birte og aftalte, at vi henter hende i morgen og besøger Axel. Jeg ringede til Lissa - det er trist for hende at sidde alene hver dag. Jeg bestilte et fotovendespil på Internettet.

Lørdag d. 20. september: Jeg ringede til Thomas - han har meget travlt med planlægning af den store fest på skolen. Vi aftalte, at vi kigger forbi kl. 13 - 15 i morgen. Jeg cyklede til 2 timers fitness midt på dagen. Vi hentede Birte kl. 15 og tog hende med på besøg hos Axel på Frederiksberg Hospital. Tivoli lukker i morgen for denne sommersæson, så vi tog derind for sidste gang i denne sæson. Vi spiste wienschnitzel på "Påfuglen" - der var mange unge mennesker i Tivoli, da The Voice havde et meget stort pop-arrangement på Plænen. Lissa ringede - følte sig alene. Michael ringede fra Mallorca.

Søndag d. 21. september: både Karin og jeg sover meget godt for tiden. Vi tog Birte og hendes hund Lily med til Nykøbing Sjælland, og mødtes med Thomas, Henriette, Sara og Bjørn til frokost på Lyngkroen. Det var hyggeligt at være et par timer sammen og se de 2 søde børnebørn. Karin havde neglelak og chokolademønter til Sara. Vi drak kaffe hos Birte i sommerhuset, men her ville de andre ikke med. Michael ringede fra lufthavnen, da han og Dorte kom hjem fra Mallorca. Vi kørte Birte hjem, og var selv hjemme kl. 18. Emma ringede og takkede for vort seneste brev. Michael ringede også om aftenen. Vi så en interessant film om Göring og Sverige på www.tv2.se.

Mandag d. 22. september: Fra morgenstunden kørte Karin af sted for at hjælpe Michael med at hente bilen fra værksted. Jeg bestilte en kuffert til Karin på Easy Jet og printede boardingkort ud. Thomas ringede - han var hjemme, fordi Sara var syg; jeg tilbød pasningshjælp ved behov. Vi arbejdede intensivt med foredraget om August Larsson - jeg lavede billeder i power point. Karin har igangsat processen med at få renoveret vores badeværelse. Karin ringede til Birte - Axel bliver

udskrevet i morgen. Tv-avisen fortalte om en 93-årig tidligere vagt i Auschwitz, der anklages på mord på 300.000 jøder.

Karin lavede kogt blomkål med oste-bacon sauce, og vi valgte at åbne en flaske Recioto del Valpolicella til - men det viste sig at være en sød dessertvin. Jeg fik læst "Hitlers gudbørn" færdig. Rikke ringede - hun havde været til forældremøde i Emmas klasse, Fred havde plukket mange svampe, og Rikke skal være Head of Planning Committee for den MBA-kongres, hun plejer at komme til hvert år. Michael ringede - han har fået arbejde på Trommen i Hørsholm.

Tirsdag d. 23. september: vi hørte ikke mere fra Thomas, så Sara er formodentlig frisk igen. Jeg sendte et brev til pigerne i Frankrig. Lissa ringede: "Hvornår kommer I?". Vi fyldte igen en stor plasticsæk til affaldscontaineren. Karin arbejdede med sit foredrag. Jeg ringede til Dorothea, som ikke har det alt for godt siden knæoperationen - vi spiser frokost med hende på fredag. Mureren og VVS-manden vil komme på mandag kl. 13.30 og diskutere badeværelset.

Birte ringede og spurgte, om vi kunne hente Axel på sygehuset og køre ham hjem, og det gjorde vi. Han så ikke for godt ud. Henrik kom - han havde fået punktering på 2 hjul, og han havde lige været i Italien og Schweiz og spille golf med nogle milliardærer. Karin havde meget snak med Magasin og Samsonite vedr. en defekt kuffert. Der kom et dejligt brev fra Rikke med 3 fine fotos af pigerne - Sara var med på det ene. Der var også et rabatkort til lufthavsbussen (værdi 150 Euro), og Rikke havde glemt at sætte frimærke på konvolutten. Solen skinnede, og Karin og jeg gik rundt om DTU. Vi var på biblioteket og aflevere bøger. Jeg lavede drinken "Cajun Thunder" til os, og Karin lavede lammefrikadeller. Om aftenen ringede jeg til Thomas for at snakke lidt om programmet for den kommende weekendtur til Ålborg.

Onsdag d. 24. september: jag startede dagen kl. 7 i vaskekælderens. Vi har passeret efterårsjævndøgn, og det er blevet koldere. Rikke ringede - hun har tabt 4½ kg og skal til Paris i morgen. Emma er startet til noget avanceret gymnastik. Michael skal til Nykøbing Sjælland i dag og bl.a. holde møde med Thomas. Vi kørte ind til frokost og foredrag i Den Svenske Kirke, og det gik rigtig godt, om end der godt kunne have været flere tilhørere. Jeg talte med Steinar - de havde det godt i Sorø.

Vi kørte til Planetarium, hvor jeg købte et medlemskab og tilmeldte mig 2 After Dark arrangementer. Karin talte med Birte, Axel er i gang med eksperimentalbehandling med Zytiga. Vi spiste en meget fin stegt laks med kartoffel-gulerodsmos og grønsagsblanding og åbnede en flaske Seigneurs de Peyreviel fra Côtes de Millau. Karin i Kalundborg ringede - hun og Steen havde renset tagrender hele dagen i går. Jeg cyklede til et foredrag om aftenen på biblioteket - det handlede om en gruppe private initiativtageres idéer om at sende mennesker på en envejstur til Mars i Projekt MarsOne. Thomas fortalte, at han og Michael har en aftale om lyd og lys til festen d. 9.oktober.

Torsdag d. 25. september: Michael ringede - han var på vej til Trommen. Vi sendte nogle invitationer ud til Cajun-fest søndag d. 5. oktober. Karin strøg vasketøjet hele formiddagen. Karin og jeg gik rundt om DTU i det første efterårsvejr. En ung mand smadrede den ene side af en bil, da han bakkede ind i en lygtepæl. Til frokost fik vi sild og smagte på vores Olde Hansa Pepperschnapps fra Tallinn. Karin ringede til Axel og Birte. Jeg lavede spagetti carbonera til aftensmaden, og talte med Thomas om detaljer vedr. turen til Ålborg.

Fredag d. 26. september: Vi hyggede os om formiddagen og kørte ud til frokost hos Dorothea kl. 12 - vi havde købt smørrebrød med til frokosten. Dorothea er i genoptræning efter knæproteseoperation, og det gik godt om end hun ikke selv var tilfreds. Hun fortalte, at hun havde overværet både stening og håndsafhugning under sine år i Saudi Arabien. Else fra Randers har været på en 3 ugers bustur tværs over USA. Man har lige fejret 500 året for Andreas Vesalius fødsel.

Om eftermiddagen gik vi en tur i det indre København. I anledning af Copenhagen Blues Festival kiggede vi ind i Charlie Scott's og i Jazz Cup. Vi købte 20 meget billige Cd'er. Michael og Thomas ringede til os, og der var fødselsdagskort fra Rikke. Jeg sendte en e-mail til Hugod med referatet fra vores Krakow-rejse. Rikke ringede - hun har søgt ny stilling. På Facebook følger vi med i nyt om Thomas's store skolefest, og vi så Freds høst af svampe.

Lørdag d. 27. september: Jeg pakkede om morgenen kuffert til weekendens udflugt. Jeg fik checket min e-mail og forsøgte at checke min e-boks,

Laissez les bons temps rouler -- "Let the good times roll!"

Søndag d. 5. oktober 2014 kl. 12.30 hos Karin og Martin
Efteråret er i gang - Vinteren er på vej - Vi trænger til lidt varme!
Karin og Martin inviterer til Cajun Middag
Vi vil servere Seafood Gumbo og Poor Mans Jambalaya med øl og vin
Vi vil høre Cajun Music, Zydeco, snakke og spille spil

Det er i øvrigt også Martins fødselsdag, vi fejrer på denne måde

Cajun er en etnik betegnelse for den franktalende befolkning i staten Louisiana i USA. De stammer fra de franske kolonister, der i 1755 blev fordrevet af englændene fra provinsen Acadie i New Brunswick, Nova Scotia og Newfoundland, der nu hører under Canada. De slog sig ned i den nuværende del af Louisiana og blev snart blandet op med mange indianere af svensk og engelsk-bok oprindelse, men blev det anglicaniske blev dominerende i resten af USA, så blev det det franske, der dominerede i Louisiana. De blev kaldt acadians, det blev så senere forkortet til cajun. Måske deres talssprog der sig en særlig cajun-kultur, der snart var et forbeholdt udtryk af den gamle amerikansk, selv om andre kulturelle elementer i USA også har overlevet i udvalgte områder. De frivillige negere, der slog sig ned i området i kulvandet på borgertiden, tog meget af cajunkulturen til sig.

men den virkede ikke rigtigt. Jeg bestilte billet til Publicistforeningen forpremiere på en ny film om Ekstrabladet. **Thomas, Henriette, Bjørn og Sara** kom kl. 10. Karin kørte Thomas og mig til lufthavnen, mens Henriette og børnene kørte til Hillerød. Susanne skulle passe Sara nogle dage. Bjørn kan stavre nogle skridt nu, og vil undersøge alt. Jeg var inviteret til **Ålborg med Thomas** i weekenden - han havde sendt mig et meget detaljeret bogmesseprogram og ordnet, at vi kunne overnatte i kollegiets kældergæsteværelser for 25 kr.

Thomas er meget optaget af planlægningen af den store klassefest, som skal løbe af stablen d. 9. oktober. Han har mange gode ideer.

Karin satte Thomas og mig af ved indenrigsterminalen, men da hun var kørt opstod **en overraskelse**, idet Thomas afslørede, at vi ikke skulle til Ålborg men til London med Easy Jet. Vi kørte til terminal 2 og kom ind i transithallen, hvor jeg kunne invitere på et ophold i Priority Lounge. Her gik vi i gang med at kigge efter hotel i London på internettet. Thomas havde også 3 guidebøger med, som vi kiggede i for at udvælge emner til at besøge på sightseeing.

Flyet gik 14,25, og det tog 2 timer at komme til **Gatwick**. Jeg havde wraps med laks og salat med. Vi fandt et tog, som på godt $\frac{1}{2}$ time bragte os til **Victoria station**. Thomas var sulten, og ville have en sandwich på Starbuck. Her var der også WiFi, og vi gik igen i gang med at kigge efter hotel, men nu viste det sig, at mange var helt udsolgt, og jeg begyndte at blive en anelse urolig. **Pludselig dukkede Rikke op** som dagens anden store overraskelse, og det fremgik, at hele arrangementet havde været planlagt i op mod et halvt år. Det var en **surprise fødselsdagsgave** til mig, og var delvis tænkt som en reprise af en Londontur, vi lavede, da Thomas og Rikke var henholdsvis ca. 7 og 10 år.

Der var bestilt hotel i **Bayswater**, og undergrundsbanerne var overfyldte, og nogle linjer kørte slet ikke. Vi tog en sort londontaxi til hotellet. Det hed **Royal Hyde Park Hotel** og lå i **Queensway** - en meget livlig gade fyldt med små restauranter, indisk, kinesisk, thai, libanesisk etc. Vi fik et 3-sengsværelse, small, smart and chikt. Efter et kort ophold tog vi afsted med undergrunden fra Queensway via Tottenham Court til Charing Cross ved Trafalgar Square. Vi er fotograferet i Queensway, hvor vi boede.

Vi ville i **St. Martin in the Fields** til **Candlelight Concert** med London Musical Arts Orchestra - et stort godt spillende strygerensemble.

Det er en fin kirke med restaurant i krypten, og det var et godt program med kendte numre af Mozart og Tjajkovskij:

1. W.A. Mozart's Divertimento in F, K. 138 med 3 satser - Allegro, Andante og Presto.
2. L. Boccherini's Menuet from strygerkvintet I E, Op. 11, No. 5.
3. W.A. Mozart's Serenade No. 13 i G, K. 525 (Eine kleine nachtmusik) - skrevet 4 år før hans død i 1791, og først udgivet efter hans død. Mozart blev kun 35 år.
4. Pause med Meet the Music, hvor dirigenten forklarede om musikken.
5. P.I. Tchaikovsky's Andante Cantabile fra stygerkvartet No. 1
6. P.I. Tchaikovsky's Serenade for strygere i C, Op. 48 med 4 satser - pezzo in forma di sonatina: andante non troppo, allegro moderato, valse moderato, élégie og finale

St. Martin in the Fields er opført i neoklassisistisk stil omkring 1720. Kirken er opkaldt efter **Sankt Morten** (ca. 315 - 11. november 397), som er en katolsk helgen. Han hedder også **Sankt Martin** og **Martin af Tours** og kaldes til tider på dansk **Morten Bisp**. Han er skytshelgen for husdyr og tiggere og fransk nationalhelgen. Han kom oprindeligt fra Sabaria i den romerske provins Pannonien (nuværende Szombathely, Ungarn), men flyttede tidligt til Pavia i Italien. Skt. Mortens far var en højtstående officer i den romerske hær, og da Skt. Morten var 15 år gammel måtte han også tjene i hæren. Han blev udstationeret i Gallien (det nuværende Frankrig). Billedet på forrige side viser Sankt Morten og tigger (El Greco ca. 1598)

En af de mest kendte historier handler om en kappe - en soldaterkappe - som han splitter ad i 2 dele og giver den ene halvdel til en frysende tigger. Samme nat fik han et syn, hvor Jesus fortalte ham, at han selv var den arme tigger. Han drømte også, at Jesus gav ham den halve kappe tilbage. Da Morten vågnede næste morgen, var hans kappe hel igen. Kappen gav anledning til navnet kapel, og den opbevares den dag i dag i Paris. På grund af drømmen og miraklet lod Skt. Morten sig døbe næste dag. Han forlod hæren og blev munk i nærheden af Tours, hvor han grundlagde et kloster i Poitiers.

Morten missionerede på ture i det vestlige og centrale Frankrig. Han blev derved så populær, at befolkningen i Tours valgte ham som biskop den 4. juli i år 371. Han nægtede dog at bo inden for bymuren og lod derfor et kloster opføre udenfor. Klosteret blev senere kendt som

Marmoutier. Ifølge overleveringen ønskede Skt. Morten ikke at være biskop. Han gemte sig i et skur fyldt med gæs, men de skræppede op og afslørede ham. Han blev således biskop mod sit ønske; Martin af Tours blev udnævnt til biskop den 4. juli år 371 - og efter hans død, blev han begravet i Tours den 11. november i 397, der blev indført som en officiel gæse-slagtedag, som i Danmark er Mortensdag. Denne historie er således grunden til, at man i Danmark traditionelt spiser gås eller and Mortens aften den 10. november.

I Flandern og store dele af Tyskland og Østrig går børnene i procession med lanterner på Mortens aften. Forrest rider en mand udklædt som Skt. Morten, mens børnene synger om Skt. Morten og lanterne. Lanterneoptog findes imidlertid også i Danmark. Et gammelt dansk vejrvarsel siger, at vejret på Mortens aften varslar vejret juleaften. Hvis vejret er mildt på Mortens aften, bliver det efter sigende hvid jul. Martin Luther blev født den 10. november og er opkaldt efter Den Hellige Martin, da katolikker ofte navngiver børn efter en helgen.

Jeg havde en gang tidligere været til candlelight koncert i kirken med mor og Rikke. Det var da Rikke gik på universitetet i London, mor var træt, og vi forlod koncerten halvvejs. Der var i øvrigt også gang i en stor japansk fest på Trafalgar Square. Der var mange mennesker overalt.

Vi kørte tilbage til hotellet med the tube, der var gademusikanter i de lidt uhyggelige smalle og varme gange - togene er meget lange. Der var også meget folkeliv i vores gade, og vi købte lidt mad med til hotelværelset - salat, wraps, burger. Vi tog $\frac{1}{2}$ sovepille. Vi havde alle ringet hjem og fortalt om dagens hændelser. Karin var også meget overrasket.

Rikke fortalte, at hun har søgt en ny stilling på sin skole. De har 2 prinsesser fra Bahrain blandt eleverne. Rikke skal opholde sig i London til torsdag, hun skal undervise. Steiner ringede, da vi gik ind i St. Martin in the Fields - han og Viveca vil gerne komme til middag næste søndag. Thomas har købt rejse med Star Tour til sig og familien til Tyrkiet i efterårsferien.

Søndag d. 28. september: Jeg skrev dagbog fra kl. 6, og der var morgenmad kl. 8. Alle 3 havde sovet godt, men vi havde også alle fået en halv eller hel sovepille. Hotellet leverede en god morgenmad, og vejret var godt. Det var søndag, og vi lagde ud med en promenade gennem **Hyde Park** og Kensington Gardens. Mange joggere og hundeluffere var i gang, og masser af egern løb rundt på plænerne. Vi så **Albert Memorial** og **Royal Albert Hall**, hvor de traditionsrige promenadekoncerter finder sted. Vi kom forbi den store uddannelsesinstitution **Imperial College**.

Kl. 10 åbnede **Science Museum**, og vi var klar - jeg startede med en kop kaffe i Energy Café nær de store dampmaskiner og så derefter rumudstillingen i stueetagen - SOHO-modulet, indmaden fra Hubbleteleskopet, Apollo10 månelandingsfartøjet, V2 raketter fra Peenemünde, en sonde der havde landet på Saturns måne Titan, og meget andet. Jeg var også lige forbi Wellcome udstillingen om medicinens historie på 5. og 6. etage. Der var fine historiske tableauer. Thomas var mest imponeret af en udstilling af computere og 3D printere. Rikke så en australsk eutanasmaskine og købte astronautmad til familien derhjemme. Der er gratis adgang til disse museer. Thomas talte om at tage sin klasse på lejrskole til London, og Rikke ville gerne have sine 3 børn med til London - det ville Thomas selvfølgelig også.

Vi fortsatte i det kæmpestore **Museum of Natural History** med en stor udstilling om dinosaurer. Og en næsten levende Tyranosaurus Rex. Der var også en udstilling om vulkaner og jordskælv - vi oplevede næsten et jordskælv i den japanske by Kobe. Vi gik videre nedad Brompton Road forbi Harrods og ad Knightsbridge til Hyde Park Corner. Og videre forbi **Wellington monumentet**. Vejen fortsatte ad den flotte Constitution Hill, men vi valgte Piccadilly. Vi ledte efter en legoudstilling i Brick Road, men det mislykkedes.

Vi tog en taxi til **Leicester Square** og besøgte boden for teater og musicalbilletter, men udvalget var begrænset, fordi det var søndag. Vi fravalgte det. Så fandt vi **pubben Garrick Arms** og spiste frokost. Vi sad udendørs og fik caesar salat og burger. Og fadøl. Derefter var det undergrundsbanen til Tower Hill, men vi måtte stå af på Aldgate - der var mange uregelmæssigheder i the tube, og det var også ganske dyrt - 8 pund for en dagsbillet.

Ved Aldgate så vi den karakteristiske **projektilformede glasskyskraber**, der også ligner en baseball og kaldes The Bullitt eller The Gherkin. Vi gik til Tower, løste billet til 25 X 3 £, og gik ind i borgens ret store område. Tower blev **grundlagt i 1076 af Vilhelm Erobreren** efter hans sejr i Slaget ved Hastings i 1066. Slottet er forbundet med over 1000 år engelsk historie. Vi så ravnene, de forskellige tårne,

henrettelsespladsen, besøgte **kronjuvelerne** og kørte på et bånd foran kongekronerne bl.a. den med Koh-I-Noor diamanten. I **White Tower** så vi en masse rustningers bl. a. Henrik d. 8 forskellige modeller, der voksede med årene. Der var også økser brugt til hovedafhugninger. Thomas købte en ridderdragt til Sara. I voldgraven var frivillige ved at opstille over 880.000 røde keramikvalmuer til minde om Englands faldne i 1. verdenskrig. Vi fik også et glimt af Themsen og den flotte Tower Bridge.

Vi fortsatte med taxi til **St. Pauls Cathedral**, hvor vi var i det moderne shoppingcenter **One New Change** med **cocktailbaren Madison** på 6. etage - her kunne man slappe af i sofaer med en drink og nyde den fine udsigt mod kirken og pariserhjulet **London Eye**. Der var mange mennesker på gaderne og endnu flere, da vi med the tube kom til **Covent Garden Plaza** - Rikke ville gerne se gadekunstnere. Nogle arabere havde parkeret deres show-off luksusbiler i Kings Road.

Rikke ville også gerne gå gennem **Chinatown** ved Gerrard Street og **SOHO** (det menes, at navnet kommer af et jagtråb), og det endte med, at vi gik helt til **Oxford Circus**, inden vi kunne komme hjemad med undergrundsbanen. Vi kunne godt mærke i benene, at vi havde gået i 12 timer denne dag.

I vores hyggelige Queensway gade fandt vi den **italienske restaurant Bella Italia**. Vi fik pizza og en "Godfather" til dessert. Det var en fødselsdagsmiddag til 55 engelske pund. Der blev ringet hjem til familierne, og alle havde det godt, og vi var trætte og ømme i fødderne. Thomas og Rikke sov kl. 21. Vi var glade for, at vi ikke havde fået købt billetter til en musical.

Det er **dejligt at opleve, hvor godt Thomas og Rikke taler sammen** - de er bl.a. interesserede i gamification. I dag fik jeg for første gang lov at betale nogle af udgifterne. Jeg havde lidt allergisk næsebevær og testede min sinusbuster med capsocain peberspray.

Mandag d. 29. september: Det var **min fødselsdag**, og jeg vågnede kl. 5 efter 7 timers uafbrudt søvn.

Thomas og Rikke sov endnu, de lå i en køjeseng, værelset var lille og meget varmt. Man skulle deponere 10 pund for lån af fjernbetjening til tv og aircondition. Jeg kunne læse lidt i guidebøgerne. Og skrive dagbogsnotater. Jeg fik et dejligt brusebad før morgenmaden.

Karin ringede og sang fødselsdagssang. Vi startede med en formiddagstur gennem **Kensington Garden**, forbi Kensington Palace og statuen af dronning Victoria. Hun blev døbt i paladset, og Diana boede her. Vi fodrede egern og gæs ved Round Pond. Vi gik forbi den russiske ambassade til **Notting Hill** og **Portobello Road**. De fine antikvitetsbutikker åbnede kl. 10, men markedet er bedst om lørdagen. Pubben **The Portobello Gold** var ved at åbne. Det er et kvarter for inne-folket. Vi drak kaffe og juice på en smart fortovsrestaurant. Den hed 202. Kristian ringede og ønskede tillykke.

Vi hentede kufferterne kl. 11 og checkede ud. Lige uden for vort hotel lå et meget flot stormagasin, som hed Bayswater W - Whiteley. Vi tog undergrundsbanen med nogle skift til **Russell Square** og fandt **Hotel President**, hvor Rikke skal bo de følgende dage. Skolen har filialer i London, Singapore, Casablanca, Beijing, Moskva - se mere på www.grenoble-em.com

Vi så en pub, som annoncerede med "Husband Day Care Center. We take care of him, if you pay his beer". Vi deponerede kufferterne og gik til **British Museum**. Der kom lidt regndråber. Endnu huskedes Rosettestenen og Parthenonfrisen fra vort besøg for over 30 år siden. Der var en specialudstilling om Kina i Ming-tiden. **Central Court** har nu Europas største overdækkede gård med den tidligere læsesal Reading Room centralt (konstrueret af Norman Foster i år 2000). Vi startede med **frokost i den fine restaurant** på 1. sal - sirloin steak, vegetarisk pasta og stegt laks på grønne asparges. Dyrt og fint.

Derefter så vi en angelsaksisk vikingebåd **Sutton Hoo**, **Lewis-kakbrikkerne** (som var med i en Harry Potter film - de menes at være lavet i Norge omkring år 1150 - 1200, og de blev fundet på Ny Hebriderne), antikke mekaniske ure, oldtidssamlingen med **Rosettestenen** og **Parthenonfrisen** (Elginfrisen). Der var en statue af **Ramses den anden** med hul i - måske fra Napoleons tid og meget andet. Vi blev godt

trætte i benene og var glade for at kunne hvile et par timer på Rikkens hotelværelse. På mail var der fødselsdagshilsen fra Lissy og Gert, Anne Marie og Karin Klinker. Steinar forsøgte vist også at ringe. Vi spadserede gennem parken på **Russel Square** med springvand. Den skyldes Jarlen af Bedford.

Det var dejligt at hvile et par timer på Rikkens hotelværelse, inden vi igen skulle i undergrundsbanen til de lange toge. Jeg fik sagt farvel og takket til Rikke - hun skulle afsted til undervisning. Thomas og jeg fandt vejen til **Victoria station** - den er enorm og med masser af mennesker. Men vi fik købt billet til **Gatwick** og fandt toget. Sikkerhedskontrollen var effektiv, Thomas glemte bæltet og kom i helkropsscanneren, og min kuffert blev scannet for eksplosiver. Vi fandt en plads hos McDonald og fik en burger inden hjemrejsen. Gatwick ligger syd for London.

Det var meget **hyggeligt at være sammen med Thomas og Rikke**, og gense forskellige bydele i London. Der er masser af butikker og shopping og også mange kunder. I London er der **26 museer med relevans til medicinens historie** og endnu flere steder af lignende relevans - f.eks. Broad Street pump, hvor lægen John Snow kunne lokalisere kilden til et koleraudbrud ved at prikke sygdomstilfældene ind på et kort over Soho. **St. Thomas Hospitals Old Operating Theater** på loftet over en kirke gemmer vi til næste gang

Både Rikke, Thomas og jeg har været flere gange i London, og set meget. For mig er det sjovt, at Thomas og Rikke husker deres første tur til London og værdsætter den ganske meget. Jeg var meget rørt over denne surprise-fødselsdagsgave - Sikken en overraskelse - sikken en glæde.

Karin modtog os i Kastруп, og vi kørte Thomas til Susanne i Hillerød, hvor vi var fremme efter midnat. Da vi kom hjem, havde Karin også en **fødselsdagsgave** til mig: en Mars-chokolade, en invitation til et åbenhus-arrangement på DTU's rumforskningslaboratorium og et stjernesked.

Tirsdag d. 30. september: Karin Klinker ringede og ønske tillykke; hun inviterede på frokost i morgen, men vi havde ikke tid. Michael ringede og sang fødselsdagssang. Flere havde ringet til Karin i anledning af min fødselsdag - Jette, Heiner, Marika, Dorothea, Lissa (hun var deprimeret og forvirret). Der var også en række automatiske Facebookhilsner. Jeg havde travlt med at skrive dagbogsnoterne og få dem sendt til Thomas, Rikke og Michael. Om eftermiddagen tog jeg ind til Grand Bio, hvor Publicistforeningen havde forpremiere på en **film om Ekstrabladet** - chefredaktør Poul Madsen var til stede til en efterfølgende debat.

Jeg ringede til Lissa - hun havde det ganske godt i dag. Karin lavede græskarsuppe med rejer til frokost. I aften står menuen på gotlandsk lammegryde. Karin var på besøg hos Dorte og Michael i sommerhuset ved Vesterlyng i søndags, og hun var chauffør for Axel og Birte i går - der var lægebesøg på Diakonissestiftelsen.

Jeg checkede min mobiltelefonregning, men den viste et beskedent forbrug som vanligt. Thomas ringede - de vil gerne komme på søndag. **September har været en forrygende måned** for mig, som det fremgår af disse dagbogsnotater.